

Závěrem

Na předchozích stránkách jsem se pokusil vytvořit portrét Jiřího Stříbrného – člověka i politika. Na základě materiálů nebylo možno načrtnout jen portrét politický, protože ani Stříbrný nedokázal v politickém životě nikdy oddělovat svoji osobu od politiky. Naopak, dlouhou dobu dělal politiku jen díky této své osobnosti, která přitahovala a sjednocovala jeho stoupence. Na vyšší ideály, jednu dobu snad i blízké socialistickým, trpěl jen v mládí. Velmi brzy se stal politickým pragmatikem, který svůj úspěch a svoji moc ztotožňoval s úspěchem a s mocí své strany a naopak. Oslňoval jako brilantní řečník, který klidně opustil úroveň logické argumentace k určitému cíli, jen když viděl, že momentálně dokázal upoutat a získat posluchače. Nelámal si hlavu s obecným zdůvodněním politických cílů, stačil aplaus a souhlas publika. Přesto je nepopiratelný především Stříbrného vklad do přípravy československé státnosti. Parlamentní řeč o táboře v Thalerhofu a podíl na úspěšném převratu 28. října 1918 však osudově poznamenaly jeho další kariéru. Nikdy nebyl ochoten připustit sebemenší kritickou poznámku k tomuto období a ke své roli v něm. Vždy se domníval, že tento svůj příspěvek je oprávněn dále zúročit a nesouhlas a věcné připomínky bral jako osobní útok. V krátké době se nejen zasloužil o konsolidaci československé politické scény, ale současně o její první velké vnitřní problémy. Jako spoluvůdce Pětky, která měla nepochybně i pozitivní význam, vnímal ji současně jako základnu pro růst vlastní moci. Političtí soupeři se pro něj automaticky měnili v osobní nepřátele. Jeho směřování vzhůru mu pochopitelně vytvořilo množství nepřátel ve vlastní i v ostatních stranách. Ti se také rozhodli zbavit se jej třeba i za vysokou cenu a ne příliš korektní cestou. Způsob, jakým bylo provedeno odstranění Stříbrného ze strany národních socialistů v roce 1926 svědčí o tom, že mělo jít o odstranění definitivní a o odklizení z politiky vůbec.

V tomto okamžiku se Stříbrný jako člověk ukazuje z té lepší stránky, jako politik však sklouzává do polohy méně líbivé. Není totiž sporu, že setrváním v politice ukázal Stříbrný odvahu, rozhodnost a vůli, schopnosti jít do boje za svoje cíle proti každému. Horší to však bylo s jeho důvody a cíli. Pokud by chtěl pouze obhájit svoji pošlapanou čest, setkal by se jistě s širokým souhlasem. Stříbrný však svoji čest vložil jen jako argument do boje o politickou moc. Po prožitém útoku se utvrdil v tom, že v následujících sporech jsou dovoleny jakékoliv prostředky. Nevybíral je tedy a jeho další politické působení lze charakterizovat jako pragmatické, pokud nebudeme ochotni použít tvrdšího výrazu. Jako předseda řady stran, které vytvářel, přeskupoval, přejmenovával, spojoval do koalicí a zase z nich uvolňoval, sledoval osobní, nikoliv vyšší politické cíle. Jeho politickou linii nelze definovat než jako trvale protihradní, v argumentaci demagogickou a často blížkou nejkrajnější pravici. Přesto se bráníme jednoduše přiřadit

Stříbrného k fašistům. S jejich ideologií (demagogii vyjímaje) se nikdy zásadně neztotožnil a stejně jako řada dalších představitelů pravice – nabízí se příklad jeho obhájce v trestních procesech L. Rašína – měl vždy v první řadě na mysli blaho republiky. Bylo to blaho podle jeho představ, ale nemohl a nikdy nechtěl jít proti státu, o kterém se domníval, že by bez jeho přičinění neexistoval. Osobní nenávisti jej však nutily jít cestou, která jej stále více vzdalovala oficiální vnitřní politice. Neuspokojené mocenské ambice a stálá potřeba peněz jej vháněly do podniků, do nich by se po soudném uvážení jindy nepustil. Mezi jeho nepřátele se postupně zařadili T. G. Masaryk, E. Beneš, V. Klofáč, F. Udržal, J. Malypetr, J. Stránský, B. Vrbenský, P. Šámal, J. Herben nebo K. Gottwald. Imenovat úplně všechny není možné, neboť bychom tu musel předložit encyklopedii osobností politického života první čs. republiky. Dokonce i jeho spojenci s ním neudržovali příliš důvěrné kontakty. Přátelé z předválečného období – R. Bechyně, E. Franke, kolegové z doby vzniku republiky – A. Rašín, A. Švehla, F. Soukup – buď časně zemřeli, nebo na něj zanevřeli, nové přátele nezískal a spojenci byli jen dočasní. Na celou knihu by vydaly vzájemné útoky a urážky mezi ním a R. Gajdou, K. Kramářem, F. X. Hodáčem, F. Hlaváčkem, F. Schwarzem, A. Chmelíkem, J. Trnobranským a dalšími, s nimiž po nějaký čas spolupracoval.

Za okupace si Stříbrný nezadal. Staral se jen o svoje příjmy, které teprve těsně před válkou vzrostly natolik, aby jej uspokojovaly. Opustil i žurnalistickou praxi, ačkoliv si na ní velmi zakládal a nevěnoval se dokonce ani vedení tiskového podniku, který přivedl k životu a svěřil jej vlastnímu synovi. Šedesátiletý politik, který byl zvyklý žít naplno a bouřlivě, se uklidnil a stáhl se do ústraní. Byl by v něm patrně zůstal i po osvobození, kdyby se o něj nezačalo zajímat retribuční soudnictví. Nezařadil se mezi prominentní osoby kolaborace, a tak na něj došla řada mezi posledními. Snad by se soudu vyhnul úplně, ale E. Beneš nepatřil mezi ty, kteří zapomínají. Že byl proces v tomto případě postaven na vratkých nohou, bylo více než zřejmé. Stříbrný byl souzen jako permanentní představitel protihradní opozice, nikoliv jako aktivní zrádce a kolaborant. Ani to však nezabránilo rozsudku k doživotnímu trestu odnětí svobody.

Tolik tedy portrét Jiřího Stříbrného, člověka, který byl po celý život hlavně politikem, nejprve z nadšení, poté z přesvědčení a nakonec z povinnosti, neboť nic jiného neuměl a výsady tohoto povolání se pro něj staly nepostradatelnými. Moralista by z jeho životního osudu udělal jistě odstrašující příklad pro politiky soudobé. Historik musí připustit, že při jeho zkoumání objevil množství různých kvalit a charakterových vlastností, takže objektivní zhodnocení musí podávat jen opatrně. Jiří Stříbrný byl nepochybně významný politik, a to po celou dobu své politické dráhy. Nelze mu upřít značnou zásluhu na konstituování strany národních socialistů a stejně tak na vzniku samostatného Československa. Budování politického systému nového státu by bez jeho jména nebylo rovněž myslitelné. Ve sporu se svými oponenty v roce 1926 není poražen morálně, ale

postupně ztrácí na politické kvalitě s tím, jak zoufale lpí na politickém postavení. Konec kariéry, který mu byl uchystán, si nepochybně nezasloužil.